ओमदेव बळीराम मुसळे व इतर

v.

प्रकाश रामचंद्र मामिडवार व इतर

(विशेष अनुमती अपील याचिका (क) क्रमांक ११२५८ ऑफ २०१५)

२४ जानेवारी २०२४

[पामिदिघंटम श्री नरसिम्हा आणि अरविंद कुमार, न्या.]

विचारकरण्याजोगा मुद्दा

पुनर्विचार याचिका (घोषणेच्या खटल्यात) आणि त्यासोबतचा विलंब माफ करण्याचा अर्ज फेटाळण्यात उच्च न्यायालयाने चूक केली का?

हेडनोटस

खटला – चुकलेल्या मालमत्तेशी संबंधित घोषित करण्याचा दावा - पुनर्वसनाचा अर्ज फेटाळला - अपील फेटाळले - उच्च न्यायालयाने फेरविचार याचिका फेटाळली - पुनर्विचार याचिका पूर्ववत करण्याचा अर्ज आणि उच्च न्यायालयाने फेटाळलेल्या विलंबाची माफी - त्याविरुद्ध एसएलपी.

१९८२ मध्ये दाखल केलेला खटला समन्सही बजावण्यात न आल्याने कधीच पुढे सरकला नाही - १९८२ साली दाखल झालेला खटला चार दशकांपूर्वी च्या कथित अनधिकृत विक्रीशी संबंधित आहे - एकापेक्षा अधिक कारणांमुळे खटला अक्षरशः निष्फळ ठरला आहे - एसएलपी फेटाळण्यात आला. [परिशचेद १३, १५]

कीवर्डची यादी

घोषणेसाठी खटला; पुनरीक्षण याचिका; जीर्णोद्धारासाठी अर्ज; विलंबाची भरपाई; डिफॉल्ट; समन्स; निरर्थक.

त्यातून उद्भवलेले प्रकरण

असाधारण अपिलीय अधिकार क्षेत्र : विशेष अनुमती याचिका क्रमांक 11258 ऑफ 2015

२००३ च्या सीआरए क्रमांक २८४ मधील एमसीए सेंट क्रमांक १२२७५ मधील सीए (सीएओ) क्रमांक ११०९ मधील २०१३ च्या सीए (सीएओ) क्रमांक ११०९ मधील मुंबई येथील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ०५.११.२०१४ च्या निर्णय व आदेशावरून

पक्षांची उपस्थिती

जयश्री सातपुते, मंजू जेटले, याचिकाकर्त्यांचे ॲड.

देसाई, सिद्धार्थ गौतम, अभिनव के. मुत्यालवार, गजानन एन. तीर्थकर, विजय राजसिंह चौहान, लव कुमार, अनन्या थपलियाल, अनघा एस. देसाई, ॲड.

सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय / आदेश

हुकूम

1 ही विशेष अनुमती याचिका[1] दिवाणी पुनरीक्षण अर्ज पुन्हा सुरू करण्याचा अर्ज आणि त्यासोबतचा विलंब माफ करण्याचा अर्ज फेटाळण्याच्या उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाच्या विरोधात आहे. वस्तुस्थिती खालीलप्रमाणे आहे.

2 ही मालमत्ता संयुक्त कुटुंबाची असल्याचे जाहीर करण्यासाठी याचिकाकर्त्यांनी एका खटल्यात साधी विनंती केली होती, परंतु त्यांच्या वडिलांनी १९८० मध्ये विक्री करारादवारे ती चुकीच्या पद्धतीने तृतीय पक्षांना विकली.

3 प्रतिवादी क्रमांक २ च्या एलआरवरील नोटीस सेवेचे प्रक्रिया शुल्क न भरल्याबद्दल हा खटला फेटाळण्यात आला. त्यामुळे याचिकाकर्त्यांनी १९९३ मध्ये पुनर्वसनासाठी अर्ज दाखल केला.

4 पुनर्वसनाच्या या अर्जावर सात वर्षांनंतर निर्णय झाला आणि कनिष्ठ न्यायालयाने ०४.०२.२००० रोजी सीपीसीच्या आदेश ९ नियम ९ अंतर्गत हा अर्ज दाखल केला गेला होता तर तो सीपीसीच्या आदेश ९ नियम ४ अंतर्गत दाखल केला पाहिजे होता कारण हा खटला मुळात ऑर्डर ९ अंतर्गत फेटाळण्यात आला होता, सीपीसीचा नियम २. या आदेशाविरोधात याचिकाकर्त्याने अपील दाखल केले.

5 तीन वर्षांनंतर २५.०६.२००३ रोजी अपील फेटाळण्यात आले. त्यानंतर याचिकाकर्त्याने फेरविचार याचिका दाखल केली ज्यात उच्च न्यायालयाने नोटीस बजावली.

1एमसीए क्रमांक 12275/2013 मध्ये सीआरए क्रमांक 284/2003 दिनांक 05.11.2014 मध्ये सीए क्रमांक 1109/2013 मध्ये.

6 ही दुरुस्ती उच्च न्यायालयात प्रलंबित असताना नावे बदलण्याच्या काही मुद्द्यामुळे याचिकाकर्ते प्रतिवादी क्रमांक ८ ची सेवा दीर्घकाळ करू शकले नाहीत. बराच काळ वाट पाहिल्यानंतर उच्च न्यायालयाने ०१.१२.२००५ रोजी आदेश दिला की, दोन आठवड्यांच्या कालावधीत हरकती न काढल्यास फेरविचार याचिका न्यायालयाचा संदर्भ न घेता फेटाळली जाईल.

7 १२.१२.२००५ रोजी याचिकाकर्त्याच्या वकिलाने प्रतिवादी क्रमांक ८ चे नाव बदलण्यासाठी अर्ज तयार केला होता आणि त्याची प्रत प्रतिवादीच्या वकिलांनाही देण्यात आली होती परंतु मध्यंतरी हा आदेश लागू झाला आणि १५.१२.२००५ रोजी पुनरीक्षण याचिका फेटाळण्यात आली.

8 पुनरीक्षण याचिका फेटाळण्यात आली असली तरी याचिकाकर्त्याने २१.१२.२००५ रोजी प्रतिवादी क्रमांक ८ चे नाव बदलण्यासाठी अर्ज दाखल केला.

9 दु:खद कहाणी सुरूच आहे. २०११ मध्ये म्हणजे सहा वर्षांनंतर याचिकाकर्त्याने आपल्या मुलामार्फत पुनर्वसनासाठी एम.ए. मुलाचे प्रतिज्ञापत्र रेकॉर्डवर घेण्यात आले. मात्र, उच्च न्यायालयाने दिनांक ०३.०७.२०१३ च्या आदेशाद्वारे मूळ पक्षकाराने फेरविचार याचिकेवर याचिका दाखल केली नसल्याचे कारण देत एम.ए.ची याचिका फेटाळून लावली.

10 वरील आदेशाच्या अनुषंगाने याचिकाकर्त्यानेच २०१३ मध्ये पुनरीक्षण याचिका पूर्ववत करण्यासाठी आणि विलंब माफ करण्यासाठी आणखी एक अर्ज दाखल केला होता. उच्च न्यायालयाने दिनांक ०५.११.२०१४ च्या आदेशाद्वारे पुनर्वसनाचा अर्ज फेटाळून लावला.

11 कथा इथेच थांबत नाही. त्यानंतर याचिकाकर्त्याने वरील आदेशाविरोधात विशेष अनुमती याचिका दाखल केली आणि या न्यायालयाने ०६.०४.२०१५ रोजी नोटीस बजावली.

12 २०१५ पासून हे प्रकरण या न्यायालयात प्रलंबित आहे. २०१५ ते २०२४ या कालावधीत एसएलपीची अनेकदा यादी करण्यात आली होती, परंतु काही प्रतिवादींची नोटीस पूर्ण न झाल्याने सुनावणी होऊ शकली नाही.

13 १९८२ मध्ये दाखल केलेला खटला समन्सही बजावण्यात न आल्याने कधीच पुढे सरकला नाही, असे वरील तथ्यांवरून दिसून येते. वकील, न्यायाधीश आणि दिवाणी न्यायालयाच्या कामकाजाची माहिती असलेल्यांसाठी हे आश्चर्यकारक ठरणार नाही. खरा धोका तेव्हाच असतो जेव्हा आपण ही भूमिका स्वीकारतो आणि पद्धतशीर समस्येचा एक भाग म्हणून ती चालू ठेवतो. जोपर्यंत आपण ही परिस्थिती अमान्य मानत नाही आणि त्यानुसार कृती करत नाही, तोपर्यंत नागरिकांच्या साध्या सोयी-सुविधा सोडविण्याचे न्यायालयांचे अधिकार, अधिकार आणि अधिकार क्षेत्र काळाच्या ओघात नष्ट आणि नष्ट होईल. हे अजिबात मान्य नाही.

14 ही परिस्थिती सुधारण्यासाठी एक उपाय, कल्पना आणि संकल्प असणे आवश्यक आहे आणि योग्य पुनर्वसनासाठी बेकायदेशीरपणा दुरुस्त करण्यासाठी सोपे, जलद आणि सोपे उपाय उपलब्ध आहेत याची खात्री करणे आवश्यक आहे. जे काही घडले आहे त्याची दखल घेऊन येत्या काळात ती सुधारण्यासाठी पावले उचलण्यासाठीच आम्ही या सर्वांचा उल्लेख केला आहे.

15 या प्रकरणाकडे वळून पाहिलं तर लक्षात आलं आहे की, १९८२ साली दाखल झालेला खटला चार दशकांपूर्वी वडिलांनी केलेल्या कथित अनधिकृत विक्रीशी संबंधित आहे. एकापेक्षा अधिक कारणांमुळे हा खटला अक्षरशः निष्फळ ठरला आहे. विशेष अनुमती याचिका फेटाळली जाते.

16 प्रलंबित अर्जही निकाली काढण्यात येतील.

तयार केलेल्या हेडनोटस : विभूती भूषण बोस *खटल्याचा निकाल :* एसएलपी फेटाळली .

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वार हा पक्षकारास त्याच्या /तिच्या मातृभाषेत त्याचा अर्थ समजून घेण्यापूरता मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही करणाकरीता कराता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन विश्वासनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पआदन आणि अमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.